

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції
23–25 квітня 2025 року

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції

23–25 квітня 2025 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2025

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 17 від 26 червня 2025 р.)*

А 43

Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [Електронне видання] : збірник матеріалів Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 23–25 квітня 2025 року. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. – 388 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний репозитарій.
ISBN 978-966-337-767-4

У матеріалах Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства» висвітлюються теоретико-методологічні та практичні питання розвитку гуманітарного знання як складової гармонійного розвитку особистості; соціально-філософського та політичного осмислення проблем адаптації в умовах кризового суспільства: український і міжнародний досвід; соціологічного та соціально-психологічного вимірів адаптації особистості в умовах сучасного глобалізованого суспільства; соціалізації особистості як освітньої та соціально-педагогічної проблем; психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; особливості професійної освіти в Україні та світі: сучасні тенденції психологічної допомоги особистості в умовах кризового суспільства.

Зміст матеріалів віддзеркалює актуальні питання теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на вирішення проблем конструювання життєдіяльності особистості в контексті відновлення внутрішнього потенціалу за рахунок особистісного ресурсу.

Матеріали науково-практичної конференції розраховані на наукових працівників у галузі психології, соціології, педагогіки, професійної освіти, викладачів, аспірантів, студентів, а також на практичних психологів, соціальних педагогів, соціологів і соціальних працівників.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їхні автори.

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

ISBN 978-966-337-767-4

© Державний податковий університет, 2025

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Бенюх Олександр Григорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ РІЗНИХ КОЛЕКТИВІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	20
<i>Беняс Володимир Вікторович, Чупрій Леонід Васильович</i> СХІДНИЙ ВЕКТОР РОЗШИРЕННЯ НАТО: ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ АДАПТАЦІЮ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ	24
<i>Белокопитов Нікіта Сергійович, Плоский Віталій Олексійович</i> АРХІТЕКТУРА АДАПТАЦІЇ: МОДЕЛЮВАННЯ ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	27
<i>Білас Тарас Мирославович, Ярас Володимир Ігорович</i> КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВІД ЛЕКТОРА ДО ФАСИЛІТАТОРА НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	29
<i>Богдановський Дмитро Ігорович, Богдановський Ігор Валерійович, Льовкіна Олена Геннадіївна</i> ПРОБЛЕМИ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	31
<i>Бондарев Костянтин Олегович, Руденко Микола Васильович</i> АУТЕНТИЧНІ ПРАКТИЧНІ ВПРАВИ ТА КОМАНДНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	34
<i>Бондаренко Наталія Петрівна</i> ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАВИЧОК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ	37
<i>Бондарчук Павло Сергійович</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	39

Лукаш Іван Іванович, Юдічева Ольга Петрівна ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТОВАРОЗНАВЦІВ	151
Максим'юк Іван Васильович, Руденко Микола Васильович ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	153
Мойсеєнко Артем Дмитрович, Кравченко Ірина Леонідівна ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-АДАПТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ АРХІТЕКТОРІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ СОЦІОГЕННИХ КРИЗ.....	156
Мойсеєнко Микола Миколайович, Ільїн Олег Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ У ВИКЛАДАННІ МЕНЕДЖМЕНТУ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	159
Морковник Сергій Петрович, Мілейковський Віктор Олександрович АДАПТИВНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРИЗИ.....	161
Нагребельний Андрій Олегович, Чупрій Леонід Васильович КЛЮЧОВІ ЗАСАДИ МІЛІТАРНОЇ ІДЕОЛОГІЇ «РАШИЗМУ».....	164
Нежинська Олена Олександрівна РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА.....	167
Олійник Леонід Віталійович КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	170
Онищук Володимир Самвелович, Нестеренко Олена Вікторівна РОЛЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ЧИННИКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	173

УДК 378.147

Сергій Петрович Морковник,
*здобувач ступеня доктора філософії
на третьому рівні вищої освіти;*
Віктор Олександрович Мілейковський,
*доктор технічних наук,
професор кафедри теплогазопостачання
і вентиляції
Київського національного університету
будівництва і архітектури*
ORCID 0000-0001-8543-1800

АДАПТИВНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРИЗИ

Вступ. Повномасштабна воєнна агресія та тривала суспільна криза справили глибокий дестабілізуючий вплив на вищу освіту України та студентську молодь. Досвід втрат, переміщення, стрес та невизначеність створюють перешкоди для психологічної та соціальної адаптації студентів. В таких екстремальних умовах традиційні підходи до викладання виявляються недостатніми, адже освітній процес має не лише забезпечувати фахову підготовку, але й стати простором безпеки, підтримки та сприяння розвитку психологічної стійкості. Це ставить перед вищою школою складне завдання: зберегти якість освіти та водночас стати опорою для студентів у складний час. Виникає гостра потреба в системній психолого-педагогічній підтримці студентів безпосередньо в рамках навчальної діяльності [2, с. 131]. Це вимагає переосмислення методичних засобів на користь адаптивного навчання, що враховує актуальні умови та потреби здобувачів. Дослідження адаптивних методик викладання як засобу підтримки студентів набуває особливої актуальності та практичної значущості.

Мета. Метою даних тез є аналіз адаптивних методик викладання у вищій школі, що спираються на гнучке планування навчального процесу, ефективні комунікативні практики та творчі методи навчання. Ці методики розглядаються як невід'ємна складова психолого-педагогічної підтримки, спрямованої на сприяння соціально-психологічній адаптації студентів в умовах тривалої кризи в Україні.

Виклад основного матеріалу. Ключовим напрямом адаптації є гнучке планування та структурування навчального процесу [3, с. 50–55]. В умовах постійних повітряних тривог, перебоїв з електроенергією та інтернетом, вимушеного переміщення студентів, саме гнучкість стає запорукою неперервності навчання та зниження рівня стресу. На практиці це може виявлятися у впровадженні модульної побудови курсів,

наданні студентам можливості обирати індивідуальний темп (особливо при асинхронному форматі, коли кожен працює у свій час), гнучкості у термінах виконання завдань та формах контролю, а також у постійному оновленні змісту дисциплін для відображення актуальних реалій та формування навичок, затребуваних у кризовому суспільстві.

Важливим є адаптивне навчання з використанням цифрових технологій для персоналізації освітньої траєкторії та подолання географічних бар'єрів [4, с. 115–118]. Використання адаптивних систем, платформ управління навчанням та різноманітних електронних ресурсів допомагає враховувати індивідуальні потреби студентів, сприяючи їхній самостійності та здатності діяти в умовах невизначеності. Це також дозволяє долати освітні прогалини, що виникли через вимушені перерви у навчанні, та розвивати цифрову грамотність студентів, критично важливу в сучасному інформаційному просторі.

Невід'ємною складовою є оптимізація комунікативної взаємодії [1, с. 25–35]. В умовах загальної тривоги та невизначеності, особливої уваги потребує створення відчуття присутності та підтримки в онлайн-форматі, де невербальні сигнали обмежені. Цьому сприяє і використання творчих та інтерактивних методів [1, с. 80–95], таких як проектна робота, групові дискусії чи аналіз кейсів, пов'язаних із сучасними викликами (наприклад, подолання наслідків війни, волонтерство). Такі підходи активізують пізнавальну діяльність, а сама активна участь та співпраця, на відміну від пасивного слухання, можуть сприяти зниженню тривоги та відчуття безпорадності. Крім того, вони допомагають розвивати критичне мислення, вміння працювати в команді та вирішувати проблеми. Це, в свою чергу, формує соціальні й професійні навички, що підвищують адаптивність особистості.

Таким чином, ці взаємопов'язані методики формують комплексний підхід до навчання та підтримки у вищій школі, де педагогічні завдання тісно переплітаються з психологічною допомогою.

Висновок. Отже, аналіз підтверджує, що адаптивні методики викладання, які інтегрують гнучке планування, адаптивне цифрове навчання, підтримуючу комунікацію та творчі підходи, є дієвим інструментом психолого-педагогічної підтримки, сприяючи адаптації і психологічної стійкості студентів в умовах кризи. Це свідчить про необхідність переосмислення ролі викладача та ЗВО – викладач стає не лише експертом, а й наставником, чутливим до потреб студентів – від простої передачі знань до цілеспрямованого розвитку адаптаційного потенціалу, що є ключовим для ефективності освіти в Україні сьогодні. Такий підхід сприяє формуванню не лише кваліфікованих фахівців, але й стійких, адаптивних громадян, здатних долати виклики. Подальшого вивчення потребує розробка програм підготовки викладачів, дослідження інституційних чинників (наприклад, системи навантаження та мотивації викладачів), що сприяють або заважають впровадженню цих методик, та оцінка їх довгострокової ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Руденко М. В., Мороз І. М. Комунікативні процеси у педагогічній діяльності. Креативні технології навчання : навч. посіб. Київ : КНУБА, 2016. 204 с.
2. Прокопенко А. А. Психолого-педагогічна підтримка студентів ЗВО в умовах воєнного стану. *Молодь і ринок*. 2022. № 9 (207). С. 130–135.
3. Руденко М. В., Ніколаєнко С. В., Мороз І. М. Методика професійного навчання. Дидактичне проєктування : навч. посіб. Київ : КНУБА, 2016. 132 с.
4. Осадча К. П., Осадчий В. В. Адаптивне навчання в умовах воєнного стану: виклики та перспективи для вищої освіти України. *Open educational e-environment of modern University*. 2023. № 15. С. 113–123.

Наукове електронне мережеве видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

*Збірник матеріалів
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції*

23–25 квітня 2025 року

Укладачі: *Р. А. Калениченко,
І. О. Петухова*

Відповідальний за випуск: *Н. Б. Добрянська*

Верстка: *Д. П. Завальницька*

*Друк. арк. 22,4
Замовлення № 1147*

*Підготовлено до друку науково-організаційним відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*